

Jacoby, D. (RITCS).

**Het verband tussen coronanegationisme en
klimaatontkenning**

www.MinisterieVanPropaganda.org

Opinie

Uit: dewereldmorgen.be

maandag 14 december 2020

Is er een verband tussen klimaatontkenning en coronanegationisme?

Het is een feit dat de twee grootste klimaatontkenners van deze tijd ook grote corona-ontkenners zijn: Bolsonaro en Trump. Net zoals hun politiek een uitgesproken anti-klimaatbeleid is, ontbreekt het hen ook aan een degelijk coronabeleid. In België lopen niet veel politici rond die zo openlijk het effect van het virus in twijfel hebben getrokken, maar het is wel opvallend dat het vooral rechtse politici zijn die het beleid en de virologen bekritisieren. En ook hier staan diezelfde politici eerder sceptisch tegenover de klimaatzaak. Denk aan Tom van Grieken die de klimaatmarsen veroordeelde ('Onze leerlingen worden misbruikt om deze klimaathysterie te verspreiden') of Dries van Langenhove die over paniekzaaiërij spreekt en in de clinch ging met Marc Van Ranst. Er lijkt dus een lijn te trekken tussen rechts georiënteerde, populistische politici die het klimaat ontkennen en zij die het corona-virus minimaliseren of het coronabeleid ondermijnen.

Kunnen we hier een verklaring voor vinden?

Het intussen klassieke boekje *Waar kunnen we landen?* Politieke oriëntatie in het Nieuwe Klimaatregime van de Franse wetenschapssocioloog Bruno Latour kan ons helpen inzicht te krijgen, ook al is het gepubliceerd in 2017 als onmiddellijke reactie op de verkiezing van Trump, dus lang voor de coronacrisis. Hij vertrekt van het idee dat men de huidige politieke situatie niet werkelijk kan begrijpen zonder klimaatnegationisme centraal te stellen. Latour vertrekt van de tegenstelling tussen het Globale, dat te groot is voor deze wereld, en het Lokale, dat te klein en bekrompen is voor deze wereld. Latour stelt dat de Globalisten, zoals hij ze noemt, inzagen dat voor hun moderniteitsproject, waar vooruitgang voorop stond, de aarde niet groot genoeg was om al de mensen te voorzien in hun noden. De leidende klasse heeft zich hierbuiten gezet toen ze tot de conclusie kwamen 'dat er op aarde niet genoeg plaats meer is voor henzelf én voor alle andere mensen'. Vandaar ook de muren die de populisten willen optrekken: migratie hoort uiteraard bij die problemen van de globalisering. Ze verwierpen dus het globalisme en trokken zich terug op een positie die hij 'hors-sol' noemt: vertaald als 'het Bodemloze', maar eigenlijk meer off-world en dus 'Buitenaards' is. Het opwarmen van de aarde ligt in de gemeenschappelijke wereld waar zij zich buiten stellen. Het klimaat ontkennen is hun vorm van zelfbehoud.

Niet van deze wereld

Ook de coronacrisis is een gevolg van globalisering en heeft een sterk ecologische dimensie. Het is een vorm van zoönose, het overspringen van virussen van dieren op mensen. Deze crisis is er dus niet zomaar: hij is een gevolg van ontbossing en het terreinverlies van wilde dieren. Wellicht ligt hier de connectie tussen klimaatontkenning en corona-ontkenning. Zij die de klimaatcrisis zo consequent bleven negeren en zich buiten de wereld stelden, worden plots geconfronteerd met een crisis die een heel concreet en dramatisch symptoom is van de klimaatcrisis, die op zich voor velen nog veraf en abstract lijkt. De 'Buitenaardsen' willen blijven dromen maar corona deed hen hardhandig ontwaken. Ze worden plots geconfronteerd met een gemeenschappelijke horizon die ze zo zorgvuldig hadden ontkend.

Maar hoe aantrekkelijk ook voor velen, het Buitenaardse is geen werkbaar alternatief. Latour pleit voor een ommekeer van 90° naar 'het Aardse', dat hij als nieuwe politieke "attractor" voorstelt. Er is een heroriëntatie nodig. 'Het Aardse is namelijk gehecht aan de aarde en aan de bodem, maar het is ook werelds, in die zin dat het zich niet houdt aan enigerlei grens, dat het alle identiteiten te buiten gaat'. De coronacrisis zou een stap richting deze heroriëntatie kunnen zijn.

Wellicht kunnen we het negationisme van beide crisissen beter begrijpen als we het ene als gevolg van het andere beschouwen. Klimaatontkenners willen zichzelf veilig stellen, een eigen wereld creëren die anderen niet kunnen betreden. De coronacrisis vormt, net als de klimaatcrisis, een bedreiging voor hun wereldbeeld, waardoor ontkennen verkieselijker is. Daarom maken ze zo graag gebruik van fake news en alternative facts. Daarin ligt ook de kern van hun succes: niet alleen elites maar ook sociaal zwakkere groepen willen liever wegstijgen van deze wereld en dromen van een wereld zonder al die problemen. Omdat corona een rechtstreeks gevolg is van de klimaatcrisis, hebben de klimaatsceptici er ook belang bij de coronacrisis te ontkennen, al is dit veel moeilijker vol te houden omdat we meteen met de consequenties geconfronteerd worden. De coronacrisis ontkennen is als het zonlicht ontkennen, en de afwezigheid van adequaat beleid is meteen tastbaar, want het maakt duizenden doden. De mensen, ook zij die verleid zijn door populistische ficties en fixaties, rekenen nu op de zorg van de staat en een verantwoordelijk beleid. Juist daarom is het een slechte tijd voor populistten. De 'Buitenaardsen' worden nu als vanzelf ontmaskerd: ze zijn niet van deze wereld.

Ditte Jacoby, masterstudente RITCS, schreef deze tekst voor de cursus 'Filosofie: onderzoek' van Lieven De Caeter, in het kader van Politics in Pandemic Times. Fourth RITCS Symposium on Art and Politics, 15-17 december 2020.